Kaisa Honkonen,
toiminnanjohtaja
Suomen eOppimiskeskus ry
29.9.2026

Suomen eOppimiskeskus ry:n asiantuntijalausunto Suomen liittymisestä EDU-EDIC-konsortioon

U 57/2026 vp

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Yhdistyksen kanta

Suomen eOppimiskeskus ry kannattaa Suomen liittymistä perustajajäsenenä koulutuksen eurooppalaiseen digitaali-infrastruktuurikonsortioon EDU-EDICiin. Konsortio tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa oppimisen ja opetuksen laatua sekä digitaalista suvereniteettia, parantaa digitaalisten palvelujen yhteentoimivuutta sekä tuoda suomalaista koulutus- ja koulutusteknologiaosaamista laajemmin käyttöön Euroopassa. Perustajajäsenenä Suomi voi vaikuttaa konsortion sääntöihin ja painopisteisiin alusta lähtien, kun myöhemmin liittyvä jäsen sopeutuu jo tehtyihin linjauksiin, päämääriin ja arvopohjaan.

Suomen osallistumisen tavoitteeksi tulee asettaa oppijoita ja opetushenkilöstöä palvelevat ratkaisut ja koulutuksen järjestäjien toimintavarmuus sekä koko toimintakentän, myös yritysten ja muiden palveluntarjoajien, mahdollisuus osallistua kehittämistyöhön.

Yhdistys painottaa erityisesti seuraavia tavoitteita:

- Ratkaisujen tulee perustua koulutuksen tarpeisiin ja toimia opetuksen arjessa.
- Yhteisten avoimien standardien ja rajapintojen tulee parantaa järjestelmien yhteentoimivuutta, lisätä tiedon siirrettävyyttä ja vähentää toimittajariippuvuuksia.
- Yhteisesti rahoitettujen digitaalisten peruskomponenttien tulee perustua mahdollisuuksien mukaan avoimelle lähdekoodille.
- Kansalliseen yhteistyöhön tulee osallistaa koulutuksen järjestäjät kaikilta koulutusasteilta mukaan lukien vapaa sivistystyö ja jatkuva oppiminen, yritykset, järjestöt ja asiantuntijaverkostot.
- Pilotointeihin ja käyttöönottoihin, henkilöstön systemaattiseen osaamisen kehittämiseen ja palvelujen pitkäjänteiseen ylläpitoon tulee varata riittävät resurssit.

EDIC-malli voi antaa yhteistyölle jatkuvuutta, mutta sen onnistumista tulee arvioida käytännön tuloksilla kuten toimivilla palveluilla, sujuvilla käyttöönotoilla, kestävällä ylläpidolla ja vahvistuvalla osaamisella.

Lausunnon tausta

Suomen eOppimiskeskus ry:n jäsenistöön ja verkostoihin kuuluu digitaalisen opetuksen ja koulutuksen kehittäjiä, kouluttajia, koulutuksen järjestäjiä sekä palveluntarjoajia. Lausunto perustuu jäseniltä kerättyihin kirjallisiin kannanottoihin, puhelimitse ja sähköpostitse saatuihin näkemyksiin sekä U-kirjelmään. Lausunnon kielenhuollossa on hyödynnetty tekoälyä.

Työpaketti A – Digitaalinen suvereniteetti, infrastruktuurit ja avoimuus

Koulutuksen digitaalinen suvereniteetti tarkoittaa käytännössä mahdollisuutta valita pedagogisiin tarpeisiin sopivat palvelut, hallita tietojen käyttöä ja turvata opetuksen jatkuvuus. **Koulutuksen järjestäjällä tulee olla todellinen mahdollisuus vaihtaa palveluntarjoajaa. Ratkaisujen arvioinnissa on huomioitava pedagogisen käytettävyyden ohella tekniset riippuvuudet, voimassa olevat sopimukset ja niiden sopimusehdot sekä tietojen siirrettävyys.** Eurooppalainen alkuperä ei yksin riitä, vaan näiden käytännön edellytysten on toteuduttava. Opetuksen jatkuvuus on myös huoltovarmuuskysymys, koska koulutuksen on toimittava, vaikka yksittäinen palvelu tai toimittaja ei olisi käytettävissä.

Yhdistyksen jäsenten ja verkostojen edustajien kuvaamat riippuvuudet ulottuvat yksittäisiä ohjelmistoja laajemmalle kuten laitteisiin, käyttöjärjestelmiin, käyttäjätunnuksiin, tiedostomuotoihin, laitehallintaan, integraatioihin, tietoturvaan ja henkilöstön osaamiseen**. Suvereniteetti ei siksi ole joko–tai-valinta vaan kysymys siitä, millä tasolla riippuvuus on hyväksyttävää ja millä ei. Muutokset on toteutettava vaiheittain, nykyisten järjestelmien kanssa yhteentoimivasti ja olemassa olevia palveluja soveltuvin osin hyödyntäen.** Huomioitavaa on myös, että pienillä koulutuksen järjestäjillä voi olla rajalliset mahdollisuudet laajoihin järjestelmämuutoksiin tai uusien palvelujen ylläpitoon vanhojen rinnalla.

Ammatillisessa koulutuksessa käytetään ohjelmistoja, joiden hallinta on osa opiskelijoiden ammattitaitoa. Eurooppalaisen infrastruktuurin on oltava yhteentoimiva myös näiden työelämän työvälineiden kanssa.

Yhteisesti rahoitettujen digitaalisten peruskomponenttien kehittämisessä avoimen lähdekoodin tulee olla lähtökohta. **Avoimet standardit, dokumentoidut rajapinnat ja ratkaisujen uudelleenkäyttö tukevat koulutuksen järjestäjien valinnanmahdollisuuksia, vähentävät päällekkäistä työtä ja mahdollistavat ohjelmistojen riippumattoman tarkastelun.** Komission 3.6.2026 julkaisema EU:n avoimen lähdekoodin strategia (COM(2026) 503) tähtää teknologiariippuvuuksien vähentämiseen. Avoimuuden tulee näkyä myös EDU-EDICin tavoitteissa, rahoituksessa ja hankinnoissa.

Avoimuuden rinnalle tarvitaan selkeät ylläpitovastuut, pitkäjänteinen rahoitus ja tukipalvelut. Avoimen lähdekoodin hyödyntäminen ei saa siirtää teknistä ylläpitovastuuta yksittäisille oppilaitoksille tai opettajille. Palvelujen on oltava selkeitä, saavutettavia ja ikätasoon sopivia, toimittava vähäisellä paikallisella ylläpidolla ja oltava kilpailukykyisiä käytettävyydessä, tietoturvassa ja ylläpidettävyydessä. Teknisten ongelmien ratkaiseminen ei saa viedä aikaa opetukselta ja oppimiselta.

Työpaketti B – Data

Jäsenet nostavat merkittävänä haasteena esiin identiteetinhallinnan. MPASSid on hyvä suomalainen esimerkki siitä, miten kirjautumista eri palveluihin voidaan standardoida ja helpottaa, ja sitä voidaan tarjota malliksi myös eurooppalaiseen yhteistyöhön. Käyttäjätiedot tulevat kuitenkin edelleen koulutuksen järjestäjän opiskelijahallinnosta, ja tunnistautuminen perustuu käytännössä usein Microsoftin tai Googlen identiteettipalveluihin. Yhteinen kirjautumiskerros ei siis yksin poista riippuvuuksia.

Toinen jäsenten tunnistama ongelma on oppimisdatan hajanaisuus. Kun tietoa jää erillisiin, toimittajakohtaisiin järjestelmiin, oppimisen kokonaiskuva voi jäädä puutteelliseksi ja palveluntarjoajan vaihtaminen vaikeutua. EDU-EDICin tavoite yhteisistä tietostandardeista, hallintamalleista ja datan siirrettävyydestä vastaa tähän tarpeeseen.

Suomen tulee edistää yhteisiä tietomalleja ja rajapintoja, jotka mahdollistavat oppimisen tuen ja opiskelijahallinnossa tarpeellisen tiedon turvallisen siirtämisen. Tavoitteena on sekä pedagogisesti hyödyllinen tiedon käyttö että mahdollisuus vaihtaa palveluntarjoajaa ilman kohtuuttomia tiedonsiirron esteitä.

Työpaketti C – Tekoäly

Jäsenet näkevät eurooppalaisten kielimallien ja tekoälypalvelujen kehittämisen tärkeänä mahdollisuutena. Koulutuksen järjestäjät tarvitsevat vertailukelpoista tietoa tekoälypalvelujen soveltuvuudesta opetukseen kuten missä palveluihin syötetyt tiedot sijaitsevat, kenellä on niihin pääsy, mihin niitä käytetään, millaisin ehdoin palvelu toimii sekä onko se pedagogisesti tarkoituksenmukainen ja luotettava. EU:n tekoälyasetus luokittelee tietyt koulutuksen käyttötapaukset, kuten koulutukseen pääsyä ja oppimistulosten arviointia koskevat järjestelmät suuririskisiksi sekä rajoittaa voimakkaasti tunteiden tunnistamista oppilaitoksissa. Yhteiset arviointikäytännöt voivat auttaa järjestäjiä täyttämään nämä velvoitteet ilman, että jokainen selvittää ne erikseen.

Tekoälyratkaisujen kehittämisessä on huomioitava myös niiden yhteys koulutusdataan. Käytännön hyöty syntyy pitkälti siitä, että tekoäly voidaan turvallisesti yhdistää oikeaan

ja laadukkaaseen dataan. Tämä korostaa yhteisten tietomallien, rajapintojen ja datan siirrettävyyden merkitystä. Suomella on tähän kehitystyöhön myös osaamista, kuten LUMI-supertietokoneen ympärille rakentunut infrastruktuuri sekä kotimainen kielimalliosaaminen. Eurooppalainen alkuperä ei kuitenkaan yksin takaa palvelun laatua tai vastuullisuutta, vaan ne on osoitettava käytännössä.

Suomen tulee edistää eurooppalaisten tekoälypalvelujen kehittämistä ja yhteisiä arviointikäytäntöjä, joissa yhdistyvät pedagoginen soveltuvuus, tietosuoja, turvallisuus, läpinäkyvyys ja toimivuus suomeksi, ruotsiksi ja saamen kielillä. Yhteisten arviointien tulee vähentää koulutuksen järjestäjien päällekkäistä selvitystyötä ja tukea perusteltuja käyttöönottopäätöksiä.

Työpaketti D – Tuki EdTech-yrityksille ja muille palveluntarjoajille

Suomalaisen koulutusteknologiaosaamisen vahvuuksia ovat pedagoginen asiantuntemus, opetussuunnitelmien tuntemus ja työelämälähtöinen koulutusosaaminen. EDU-EDIC voi tarjota väylän tämän osaamisen hyödyntämiseen Euroopassa sekä palvelujen testaamiseen ja käyttöönottoon eri maiden koulutusympäristöissä. Yhteiset laatukriteerit voivat auttaa palveluntarjoajia osoittamaan ratkaisujensa soveltuvuuden ja tukea koulutuksen järjestäjiä palvelujen vertailussa.

Avoimen lähdekoodin painotus ja yritysten kasvu eivät ole ristiriidassa, kun työnjako on selkeä. Yhteisesti rahoitettavat peruskomponentit, kuten tunnistautuminen, tietomallit ja rajapinnat, kannattaa kehittää avoimina. Yritykset voivat hyödyntää niitä omissa palveluissaan. Avoimet rajapinnat voivat madaltaa myös pienten yritysten pääsyä markkinoille, joita suuret alustat nyt hallitsevat. Lisäksi avoimen lähdekoodin ratkaisujen käyttöönotto, räätälöinti, tuki ja ylläpito ovat itsessään liiketoimintaa.

Osallistuminen ei saa edellyttää niin raskaita hakumenettelyjä tai hallinnollisia resursseja, että yhteistyö jää vain suurimpien toimijoiden ulottuville. Suomen tulee varmistaa avoimet ja selkeät osallistumisväylät kehittämistyöhön, pilotteihin ja rahoitushakuihin. Kehitystyössä pitää olla yritysten ja avoimen lähdekoodin yhteisöjen lisäksi koulutuskentän toimijat.

Kansallinen osallistuminen, käyttöönotto ja osaamisen tuki

Suomella tulee olla selkeät tavoitteet ja toimintamalli, jonka kautta koulutuksen järjestäjät, oppimista edistävät verkostot, yritykset ja muut palveluntarjoajat voivat vaikuttaa Suomen painotuksiin, osallistua pilotteihin ja rahoitushakuihin ja saada tietoa työn tuloksista. Mukana on oltava kaikki koulutusasteet, mukaan lukien vapaa sivistystyö ja jatkuva oppiminen. Pienten koulutuksen järjestäjien ja resursseiltaan erilaisten oppilaitosten mahdollisuudet hyödyntää yhteisiä ratkaisuja on varmistettava erikseen.

Digitaaliseen suvereniteettiin kuuluu teknologian ja tiedon hallinnan lisäksi osaaminen. Koulutuksen järjestäjillä, oppilaitoksilla ja opettajilla tulee säilyä riittävä asiantuntemus ja mahdollisuus tehdä pedagogisesti perusteltuja teknologiavalintoja. **Opettajat on otettava mukaan ratkaisujen kehittämiseen, ei vain niiden käyttäjiksi.**

Käyttöönottoihin on liitettävä suunnitelma henkilöstön osaamisen kehittämisestä, vertaistuesta ja jatkuvasta käytännön tuesta. Ymmärrettävät ohjeet ja helposti saatava tuki ratkaisevat, tulevatko palvelut osaksi opetusta. Opettajille on varattava aikaa uuden oppimiseen ja toimintatapojen kehittämiseen. Piloteissa tulee arvioida oppimis- ja työskentelyprosessien sujuvuus, siirtymäkustannukset, ylläpitotarve ja vaikutukset henkilöstön työmäärään ennen käytön laajentamista.

Rahoitus, ylläpito ja vaikuttavuuden seuranta

U-kirjelmässä esitetty 50 000 euron vuosijäsenmaksu ja kansallinen henkilöstöpanos ovat vain osa osallistumisen edellyttämistä resursseista. Varsinaisen kehittämistyön rahoitus haetaan erikseen, ja jäsenyyteen liittyy kolmen vuoden sitoutuminen. **Suomen on varauduttava myös käyttöönottoihin, tietojen siirtoihin, henkilöstön koulutukseen ja pitkäjänteiseen ylläpitoon. Ylläpitovastuut ja rahoituksen jatkuvuus on suunniteltava alusta lähtien, ja oppilaitosten tarvitseman tuen on jatkuttava myös kehittämishankkeiden päätyttyä.**

EU-tason yhteistyöhön liittyy myös riskejä. Päätöksenteko voi olla hidasta, yhteiset ratkaisut eivät välttämättä sovi sellaisenaan suomalaiseen opetussuunnitelmaan ja koulutusjärjestelmään. Suomen tulee siksi osallistua aktiivisesti työn suunnitteluun ja huolehtia siitä, että toimivia ratkaisuja voidaan kansallisesti hyödyntää ja kehittää edelleen.

Kentän kannalta ratkaisevaa on, vähentävätkö EDU-EDICin kautta syntyvät ratkaisut aidosti koulutuksen järjestäjien teknologisia riippuvuuksia, kustannuksia ja ylläpitotyötä vai lisäävätkö ne nykyisten järjestelmien päälle uuden ylläpidettävän kerroksen. Vaikuttavuutta tulee seurata oppimisen ja opetuksen laadun, palvelujen käytettävyyden ja saavutettavuuden, yhteentoimivuuden kehittymisen sekä toimittajariippuvuuksien vähenemisen kautta. Lisäksi on arvioitava kokonaiskustannuksia, vaikutuksia henkilöstön työmäärään sekä sitä, miten erilaiset suomalaiset koulutusorganisaatiot ja palveluntarjoajat pääsevät mukaan yhteistyöhön ja hyödyntävät sen tuloksia.

Suhde muihin EDIC-konsortioihin

EDU-EDICin toiminta tulee sovittaa yhteen jo toimivien konsortioiden kanssa, kuten kieliteknologiaan keskittyvän ALT-EDICin ja digitaalisiin yhteisresursseihin keskittyvän Digital Commons -EDICin. Näin vältetään päällekkäinen työ ja hyödynnetään synergiat.

Lopuksi

Suomen eOppimiskeskus ry pitää EDU-EDICiin osallistumista perusteltuna. Suomen tulee edistää konsortiossa toimintatapaa, jossa pedagoginen asiantuntemus, tekninen kehittäminen ja opetuksen arjen tarpeet ohjaavat yhteisiä ratkaisuja niiden suunnittelusta käyttöönottoon ja ylläpitoon.

Tausta-asiakirjat

U 57/2026 vp. Valtioneuvoston kirjelmä Suomen liittymisestä EDU-EDIC-konsortioon, 24.9.2026.

Euroopan komissio. EU Open Source Strategy, 3.6.2026.

Euroopan komissio. Teknologista suvereniteettia koskeva tiedonanto ja avoimen lähdekoodin strategia, COM(2026) 503, 3.6.2026.